

Call for papers

Zakład Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej (IF UW)
oraz Katedra Filozofii i Kultury Antycznej (WNH UKSW)

zapraszają na ogólnopolską konferencję naukową

Therapeia, askesis, meditatio Praktyczny wymiar filozofii w starożytności i średniowieczu

termin: 28.02-01.03.2014

miejsce: Uniwersytet Warszawski

W starożytności często porównywano filozofię do medycyny. Już Demokryt mówił, że medycyna leczy choroby ciała, podczas gdy mądrość uwalnia od namiętności duszy. Zadaniem filozofii helleńskiej było nie tylko objaśnianie świata, ale również wskazywanie drogi do dobra. Dlatego w antycznym dyskursie filozoficznym kluczowego znaczenia nabrały takie terminy, jak ćwiczenie duchowe, terapia duszy czy troska o duszę. *Bios* filozofa traktowano na równi z jego *dogmata*. Uprawianie filozofii przybierało specyficzne formy wyrazu: zazwyczaj odbywało się w dialogu, we wspólnocie, w relacji mistrz-uczeń, niekiedy zakładało skrajne postacie ekspresji, takie jak cynicka *anaideia* i *parrhesia*. Ten praktyczny wymiar filozofii znalazł swoje odzwierciedlenie w formie literackiej dzieł filozoficznych, zachęcających, angażujących odbiorcę, perswazyjnych (*protreptyk*, *dialog*, *diatryba*, *list*, *apoftegmat* i in.). Takie rozumienie filozofii przetrwało w tradycji chrześcijańskiej, zarówno starożytnej, jak i średniowiecznej.

Przede wszystkim odziedziczyła je starożytna tradycja monastyczna, wplatając konkretne

praktyki filozoficznych ćwiczeń duchowych do swoich praktyk ascetycznych i związanej z nimi refleksji teologicznej. I tak np. platońsko-stoicka *prosoche* – postawa ciągłej uwagi skierowanej na samego siebie, była łączona z biblijnym wezwaniem do ciągłej czujności wewnętrznej (*strazy serca*), aby poskramiać namiętności i być otwartym na obecność Boga, z kolei platońska *epistrophe* jako zmiana kierunku życia związana z odejściem od złudnych mniemań i odkryciem swej prawdziwej duchowej natury, wpływała na monastyczne rozumienia *conversio* jako odejścia od złudnych spraw tego świata i odnalezienia w murach klasztoru drogi do niebiańskiej Ojczyzny. Ponieważ teologia monastyczna stanowiła aż do XII wieku główny nurt refleksji teologiczno-filozoficznej zachodniego chrześcijaństwa, do tego czasu w średniowieczu wciąż żywa pozostawała integralnie z myślą monastyczną związana praktyka filozoficznych ćwiczeń duchowych. A choć w następnych wiekach, czyli okresie scholastyki, nacisk w teologii i filozofii został położony bardziej na ścisłość rozumowania i budowanie teoretycznych systemów niż dostarczanie reguły życia, to jednak u myślicieli, u których refleksja scholastyczna wiązała się z życiem mistycznym (Bonawentura, Eckhart), znów natrafiamy na wplecione w tkanę chrześcijańską i przez nią przemienione starożytne praktyki filozoficzno-duchowe (np. oczyszczenie intelektu na drodze apofatyki).

Proponowana tematyka:

- ćwiczenia duchowe w filozofii
- filozofia jako *melete thanatou* / *meditatio mortis*
- wspólnoty filozoficzno-religijne
- forma tekstów filozoficznych i jej oddziaływanie na odbiorcę
- związki medycyny i filozofii
- atopiczność filozofa
- metamorfozy filozoficznych ćwiczeń duchowych na gruncie teologii i ascetyki chrześcijańskiej
- życie monastyczne jako prawdziwa filozofia
- apofatyka jako ćwiczenie duchowe w mistyce
- filozofia scholastyczna a ćwiczenie duchowe
- praktyczny wymiar filozofii w ujęciu P. Hadota i J. Domańskiego
- recepcja idei filozofii jako ćwiczenia duchowego w myśli nowożytnej i współczesnej

Prosimy o nadsyłanie tematów wystąpień oraz abstraktów (200-300 słów) **do 15 października 2013 r.** na jeden z poniższych adresów:

Krzysztof Łapiński (k.lapinski@uw.edu.pl)

Rafał Tichy (rafal.tichy@uw.edu.pl)

Robert Pawlik (r.pawlik@uksw.edu.pl)